

Pradžia>Nagrinėjimas teisme>Civilinės bylos>Kurios šalies teismas kompetentingas?

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([lt](#)) neseniai atlikta pakeitimų.

anglų

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Swipe to change

Kurios šalies teismas kompetentingas?**Vengrija****1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą?)**

Pagal Teismų organizavimo ir administravimo įstatymą Vengrijoje veikia tik vienos rūšies specializuotas teismas – administracinis ir darbo teismas, kuris nagrinėja darbo ir administracines bylas. Kitos bylos, išskyrus darbo ir administracines bylas, priklauso bendrosios kompetencijos teismams. Net jeigu bylą nagrinėja specializuotas teismas, apeliacinius skundus nagrinėja ne jis, o bendrosios kompetencijos teismas, t. y. regiono teismas (vengr. *törvényszék*), turintis jurisdikciją pagal administracinio ir darbo teismo buvimo vietą.

Administracinių ir darbo teismų kompetencijai priklauso bylos, kurios buvo iškeltos siekiant peržiūrėti administracinius sprendimus, darbo bylos ir su panašiais teisiniais santykiais susijusios bylos. Tokiose bylose gali būti peržiūrimi šie administraciniai sprendimai: sprendimai, kuriuos oficialiai nagrinėjamosiose bylose priėmė Bendrųjų administracinio proceso taisyklių įstatyme konkrečiai nurodyta institucija arba institucijos vadovas; vykdymo nutartys, kurios buvo priimtos išnagrinėjus iš oficialios sutarties kylančių įsipareigojimų pažeidimą; savivaldybių pagal įstatymą priimti sprendimai ir kitų įstaigų, organizacijų arba asmenų sprendimai, kurie pagal atskiro teisės akto nuostatas gali būti peržiūrimi vadovaujantis administracinių bylų nagrinėjimo taisyklėmis. Su darbo ir panašiais teisiniais santykiais susijusios bylos apima bylas dėl reikalavimų, kylančių iš darbo teisės, darbo valstybės tarnyboje, tarnybos vyriausybėje ir viešajame sektoriuje arba kooperatyvų narių tarpusavio santykių, susijusių su tarnybos ir darbo santykių prievolėmis, vykdymo. Darbo bylose taip pat gali būti siekiama įvykdyti reikalavimus, kylančius iš darbuotojų ir darbdavių santykius reglamentuojančių įstatymų ir tiesiogiai susijusius su darbo santykiais. Administraciniai ir darbo teismai priima administracinius sprendimus, susijusius su darbo sauga ir darbuotojų sveikata, sprendimus dėl konkrečių sektorių socialinio dialogo komiteto įsteigimo, dalyvavimo šiame komitete ir jo įgaliojimų, nacionalinės užimtumo tarnybos administracinių sprendimų, priimtų pagal Užimtumo skatinimo ir bedarbio pašalpų įstatymą, taip pat vykdo teisminę sprendimų, susijusių su socialinės apsaugos klausimais, peržiūrą. Šias bylas administraciniai ir darbo teismai nagrinėja vadovaudamiesi administracinių bylų nagrinėjimo taisyklėmis.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?**2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?**

Pagal Teismų organizavimo ir administravimo įstatymą sprendimus pirmąja instancija priima apygardų teismai (vengr. *Járásbíróság*) ir regionų teismai. Visi ieškiniai, kurie pagal įstatymą nepriskiriami regionų teismams, yra teisingi apygardų teismams. Regionų teismams teisingi:

- ieškiniai, susiję su turčinėmis teisėmis, kai turto vertė viršija 30 mln. HUF (Vengrijos forintų), išskyrus ieškinius, susijusius su turčinėmis teisėmis, kylančiomis iš santuokos, jeigu tokie ieškiniai pareiškiami iškeliant su santuoka susijusią bylą arba jos nagrinėjimo metu;
- ieškiniai, pareikšti siekiant kompensuoti žalą, kurią eidami savo pareigas sukėlė viešojo administravimo srityje dirbantys pareigūnai;
- ginčai, susiję su autorių ir gretutinėmis teisėmis, įskaitant ieškinius dėl teisių įgyvendinimo ir ieškinius, susijusius su bendro teisinio valdymo išlaidų reikalavimais, taip pat ieškiniai dėl pramoninės nuosavybės ir bylos, susijusios su Civilinio kodekso 86 straipsnio 3–4 dalyse nurodytomis teisėmis;
- ieškiniai, susiję su tarptautinėmis prekių vežimo arba vežimo sutartimis;
- tam tikri su įmonėmis susiję ieškiniai;
- tam tikri ieškiniai, susiję su organizacijomis, kurios nėra laikomos įmonėmis ir kurias įregistravo regiono teismas;
- ieškiniai, pareikšti siekiant priverstinai įvykdyti civilinius teisinius reikalavimus, kylančius dėl asmens teisių pažeidimo, įskaitant ieškinius dėl tokiu pažeidimu padarytos žalos atlyginimo, jeigu šie ieškiniai pareiškiami kartu su ieškiniu dėl žalos atlyginimo arba juos nagrinėjant;
- ieškiniai, susiję su teisiniais santykiais, kylančiais dėl vertybinių popierių;
- ieškiniai dėl spaudoje padarytų klaidų ištaisymo.

Regionų teismai bylas nagrinėja ne tik pirmąja instancija – jie antrąja instancija taip pat priima sprendimus dėl apeliacine tvarka apskųstų apygardų teismų ir administracinių ir darbo teismų sprendimų.

Teisės aktuose nustatytais atvejais apeliaciniai regionų teismai (vengr. *Ítéltábla*) nagrinėja pareiškimus dėl apeliacine tvarka apskųstų apygardų ir regionų teismų sprendimų ir kitas jiems pagal jurisdikciją priklausančias bylas. Aukščiausiasis Vengrijos teismas yra Vengrijos Kurija (vengr. *Kúria*). Kurija teisės aktuose nurodytose bylose nagrinėja pareiškimus dėl apeliacine tvarka apskųstų regionų teismų ir regionų teismų apeliacinių sprendimų ir pareiškimus dėl teisminės peržiūros, taip pat vietos vyriausybės dekretų ir kitų teisės aktų kolizijos ir panaikina tokius dekretus. Be to, Kurija nustato visus atvejus, kai vietos vyriausybės nesilaiko savo prievolių pagal įstatymą, ir nagrinėja kitas jai teisingas bylas.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)**2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė**

Paprastai atsakovo gyvenamosios vietos teismui teisingos visos bylos, jei nenustatoma, kad jos išimtinai teisingos kitam teismui (bendrasis teisingumas). Jeigu atsakovas Vengrijoje neturi gyvenamosios vietos, teisingumas nustatoma pagal vietą, kurioje yra apsisojęs atsakovas. Jeigu atsakovo apsisojimo vieta nežinoma arba ji yra užsienyje, atsižvelgiama į paskutinę jo gyvenamąją vietą Vengrijoje. Jeigu tokios vietos negalima nustatyti arba jeigu atsakovas jos neturi, teisingumas nustatomas pagal ieškovo gyvenamąją vietą arba, jeigu tokios vietos nėra, vietą, kurioje jis yra apsisojęs. Jeigu darbo ir gyvenamoji vieta nėra toje pačioje geografinėje vietovėje, atsakovo prašymu, kuris turi būti pateikiamas ne vėliau kaip per pirmąjį bylos nagrinėjimo posėdį, teismas perduos bylą atsakovo darbo vietos teismui, kad šis išnagrinėtų bylą ir priimtų sprendimą.

Jeigu ieškiniai pareiškiami juridiniam asmeniui, bendrąjį teisingumą galima nustatyti pagal juridinio asmens arba jam teisėtai atstovaujančios įstaigos buveinės vietą. Kilus abejonoms, juridinio asmens verslo vieta laikoma jo buveinės vieta. Jeigu juridinio asmens buveinė yra Budapešte, tačiau veikia jis

vykdo ir Pešto apylinkėje, bylą nagrinėja teismas, turintis jurisdikciją Pešto apylinkėje. Jeigu juridinis asmuo Vengrijoje neturi buveinės, teisingumas dėl Vengrijos juridiniam asmeniui pareikštų ieškinių nustatomas atsižvelgiant į juridinio asmens buveinę. Jeigu ieškovas yra Vengrijos fizinis asmuo, teisingumas nustatomas pagal ieškovo gyvenamąją vietą, arba, jeigu tokios vietos nėra, vietą, kurioje jis yra apsisitojęs.

Ieškinį pareiškus juridinio asmens teisių neturinčioms įstaigoms, nustatant teisingumą, kai tinkama, taikomas su juridiniais asmenimis susijusios teisingumo taisyklės.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Visais atvejais, kai nenustatomas išimtinis teisingumas kitam teismui, ieškovas, jei jis taip nusprendžia ir jei atitinka tam tikras iš anksto Civilinio proceso taisyklėse nustatytas sąlygas, ieškinį gali pareikšti kitame Civilinio proceso taisyklėse nurodytame teisme, o ne teisme, kuriame tai turėtų būti padaryta vadovaujantis bendrojo teisingumo atsakovo atžvilgiu taisyklėmis.

Pavyzdžiui, kompetenciją nagrinėti su turto susijusius ieškinius taip pat turi teismas, kurio teritorijoje atsakovas (pvz., darbuotojas arba studentas) planuoja apsistoti ilgą laiką. Kai byla yra susijusi su neprofesionaliais Vengrijos gynybos pajėgų ir kitų ginkluotųjų pajėgų nariais, kompetenciją turintis teismas nustatomas pagal jų nuolatinę tarnybos vietą. Teisingumo remiantis šiais pagrindais negalima nustatyti tais atvejais, kai atsakovas neveiksnius dalyvauti byloje.

Jeigu atsakovas Vengrijoje neturi gyvenamosios vietos ir nėra joje apsisitojęs, turtinis ieškinyš taip pat gali būti pareiškiamas teisme pagal turto, dėl kurio pareikštas ieškinyš, buvimo vietą arba turto, kuriame yra areštuotinas atsakovo turtas, buvimo vietą. Jeigu ginčijamą turtą sudaro reikalavimas, ieškinį galima pareikšti pagal atsakovo gyvenamąją vietą arba, jeigu reikalavimas yra susijęs su objektu, ieškinį taip pat galima pareikšti pagal tokio objekto buvimo vietą. Ieškinyš, kuriuo siekiama prisiteisti išlaikymą, pašalpas ir kitas panašias periodines išmokas, taip pat gali būti pareiškiamas teisme pagal ieškovo gyvenamąją vietą.

Ieškinyš dėl vaikų globos taip pat gali būti pareiškiamas teisme pagal vaiko gyvenamąją vietą.

Ieškinyš, susijęs su nekilnojamojo turto nuosavybe ar valdymu ir kitomis teisėmis į nekilnojamojį turtą arba su teisiniais santykiais, kurie susiję su šiuo turto, taip pat gali būti pareiškiamas teisme pagal nekilnojamojo turto buvimo vietą.

Ieškinyš, susijęs su reikalavimais, kylančiais iš verslo organizacijų jų veiklos srityje sudarytų sandorių, taip pat gali būti pareiškiami teisme jurisdikciją pagal sandorio sudarymo arba įvykdymo vietą.

Ieškinį dėl žalos atlyginimo galima pareikšti teisme, turinčiame kompetenciją pagal vietą arba teritoriją, kurioje buvo padaryta žala.

Su įsakomuoju vekseliu susijusį ieškinį galima pareikšti teisme pagal mokėjimo vietą.

Bendrą ieškinį antrajai įsipareigojusiai šaliai ir pagrindinei įsipareigojusiai šaliai arba skolininkui taip pat galima pareikšti teisme, kuris yra kompetentingas nagrinėti bet kokį skolininkui pareikštą ieškinį atsižvelgiant į bet kokius pagrindus, kuriais remiantis nustatomas teisingumas. Jeigu asmuo pateikia reikalavimą dėl dalyko arba jo dalies, dėl kurio ginčas vyksta tarp kitų dviejų šalių, šį ginčą nagrinėjantis teismas turės kompetenciją nagrinėti bet kokią bylą, kurią toks asmuo, siekdamas patenkinti savo reikalavimą, gali iškelti nagrinėjamos bylos šalims.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Tais atvejais, kai teisės aktuose nustatyta, kad išimtinę kompetenciją nagrinėti bylą turi konkretus teismas. Ši nuostata, pvz., taikoma toliau nurodytose bylose.

Tais atvejais, kai pareiškiamas ieškinyš dėl administracinių sprendimų, susijusių su atvykimu į Vengriją ir apsisitojimu jos teritorijoje, teisingumas nustatomas remiantis pirmąja instancija ieškinį nagrinėjančios administracinės įstaigos buveinės vieta. Jeigu šiuo pagrindu teisingumo nustatyti negalima, išimtinę kompetenciją šioje byloje turi Budapešto administracinis ir darbo teismas.

Jeigu pirmąja instancija veikianti administracinė įstaiga gali nagrinėti bylas visoje šalyje, išskyrus tam tikras išimtis, išimtinę kompetenciją turi Budapešto administracinis ir darbo teismas.

Tais atvejais, kai pareiškiamas ieškinyš dėl vykdymo proceso nutraukimo arba apribojimo, išimtinę kompetenciją turi nutartį dėl vykdymo priėmęs teismas. Jeigu nutartį dėl vykdymo priima regiono teismas, administracinis ir darbo teismas arba notaras, išimtinę kompetenciją turi teismas, turintis jurisdikciją pagal skolininko gyvenamąją vietą.

Dėl turto pardavimo vykdymo procese pradėtos bylos išimtinai teisingoms apygardos teismui, pagal teritoriją, kurioje buvo areštuotas turtas,

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Su turto susijusiose bylose šalys gali pasirinkti teisingumą konkrečiame teisme, kad šis išspręstų tarp šalių kilusį ginčą arba bet kurį ginčą, kuris ateityje gali kilti dėl konkrečių teisinių santykių, išskyrus atvejus, kai įstatyme nustatyta kitaip. Šalys šį teisingumą gali nustatyti raštu, žodžiu su rašytiniu patvirtinimu ir tokia forma, kuri atitinka tarp šalių susiklosčiusią verslo praktiką, arba, jeigu šalys užsiima tarptautine prekyba, – forma, kuri atitinka šalims visuotinai žinomą arba žinotiną prekybos praktiką, kuri yra visuotinai žinoma ir reguliariai naudojama atitinkamoje srityje veikiančių šalių, sudarančių sutartį, kurioje numatyta tokia nuostata dėl teisingumo. Šalys negali nustatyti teisingumo tais atvejais, kai išimtinis teisingumas konkrečiam teismui nustatytas teisės aktais.

Išskyrus atvejus, kai teisės aktuose nustatyta kitaip arba kai šalys susitaria kitaip, ginčas išimtinai teisingas šalių pasirinktam teismui. Nuostata dėl teisingumo taikoma ir teisėtiems įpėdiniams. Jeigu teisingumas nustatytas bendrosiose sutarties sąlygose, atsakovo prašymu, kuris turi būti pateikiamas ne vėliau kaip per pirmąjį bylos nagrinėjimo posėdį, teismas, kuriam nustatytas teisingumas, perduos bylą tam teismui, kuriam ji teisinga pagal bendrąsias teisės aktų taisykles, kad jis bylą išnagrinėtų ir priimtų sprendimą.

Turtinėse bylose šalys negali nustatyti teisingumo Budapešto apylinkės regiono teismui – bylose, kurios priklauso regionų teismų kompetencijai, ir Pešto centriniam apygardos teismui – bylose, kurios priklauso apygardų teismų kompetencijai, kad jie išspręstų tarp jų kilusį ginčą arba bet kurį ginčą, kuris ateityje gali kilti dėl konkrečių teisinių santykių.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Administraciniai ir darbo teismai Vengrijoje yra vieninteliai veikiantys specializuoti teismai. Pavyzdžiui, darbo bylose išimtinė kompetencija priklauso administraciniam ir darbo teismui pagal darbdavio buvimo vietą arba darbdavio filialo, kuriame darbuotojas dirba ar dirbo pagal darbo sutartį, buvimo vietą. Administracinėse bylose, išskyrus atvejus, kai kitas teismas turi išimtinę kompetenciją arba teisės aktuose įtvirtintos kitokios nuostatos, teisingumas nustatomas pagal pirmąją instanciją bylą nagrinėjančios administracinės įstaigos buvimo vietą. Jeigu pirmąją instanciją bylą nagrinėjančios administracinės įstaigos kompetencija apima kelias apylinkes (įskaitant sostinę), teisingumas bus nustatoma, išskyrus tam tikras išimtis, pagal ieškovo gyvenamąją vietą Vengrijoje arba, jeigu tokios vietos nėra, pagal vietą, kurioje jis apsisitojęs, o juridiniams asmenims ir organizacijoms, kurios neturi juridinio asmens statuso, kompetenciją turi teismas pagal vietą, kurioje organizacija turi savo buveinę Vengrijoje. Jeigu administraciniam sprendimui, kurį reikia peržiūrėti, taikoma pranešimo arba leidimo procedūra, kompetentingas teismas yra teismas toje vietoje, kurioje vykdoma arba turi būti vykdoma veikla. Jeigu pirmąją instanciją veikianti administracinė įstaiga gali nagrinėti bylas visoje šalyje, išskyrus tam tikras išimtis, išimtinę kompetenciją turi Budapešto administracinis ir darbo teismas.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.